

Úspešným riadením k prevencii úrazov

Každý rok takmer 5 miliónov ľudí v Európskej únii utrpí pracovný úraz, ktorého dôsledkom je viac ako 3-denná neprítomnosť na pracovisku, čo znamená cca 146 miliónov stratených pracovných dní (!). Niektoré účinky úrazov sú trvalé a vplyvajú na schopnosť ľudí pracovať a kvalitu ich života vo voľnom čase. Pracovné úrazy sa vyskytujú vo všetkých odvetviach priemyslu a zahŕňajú pošmyknutie, potknutie, pády, padajúce predmety, ostré a horúce predmety, ako aj úrazy, do ktorých sú zapojené vozidlá a stroje. Avšak mnohým problémom je možné predísť vďaka dobrému riadeniu.

Náklady na pracovné úrazy sú vysoké; okrem iného zahŕňajú:

- nemocenské dávky, odmeny za nadčasy, dočasné preradenie, predčasný odchod do dôchodku, nábor nových pracovníkov, preškolenie
- stratený pracovný čas a stratené zákazky
- škody spôsobené v závodoch, na zariadeniach, materiáloch a výrobkoch
- čas, ktorý manažment venuje úrazom
- zvýšené poistné, náklady na právne služby
- nižšia pracovná morálka.

Nebezpečenstvo úrazov je vyššie v malých a stredných podnikoch. Miera výskytu smrteľných úrazov zamestnancov je v podnikoch s menej než 50 zamestnancami približne dvojnásobne vyššia než vo väčších podnikoch (!).

Zodpovednosť za dobré riadenie

V súlade so smernicami Európskej únie sú zamestnávateľi zodpovední za bezpečnosť a zdravie svojich zamestnancov.

Smernica č. 89/391 poskytuje všeobecné systémové požiadavky pre riadenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, identifikáciu rizík a prevenciu (!).

Smernica po zapracovaní do národnej legislatívy, môže obsahovať dodatočné požiadavky.

Od zamestnávateľov sa vyžaduje, aby hodnotili riziká a prijímali praktické opatrenia na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci svojich zamestnancov, aby viedli záznamy o úrazoch, poskytovali informácie a školenia, aby opatrenia konzultovali so zamestnancami a aby pri realizácii opatrení spolupracovali aj s dodávateľmi. Hierarchia prevencie je nasledovná: vylúčiť riziká; obmedziť riziká pri ich zdroji; prispôsobiť prácu zamestnancovi; nahradiť nebezpečné prvky bezpečnými; uprednostniť kolektívne opatrenia pred individuálnymi opatreniami. Zamestnanci majú právo na informácie o rizikách v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, o preventívnych opatreniach, prvej pomoci a postupoch v prípade núdze. Zamestnanci sú povinní aktívne spolupracovať pri realizácii preventívnych opatrení zamestnávateľov, dodržiavať pokyny v súlade s poskytnutým školením a dbať na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (vlastného a zdravia iných osôb).

Prevencia úrazov – kroky k úspechu

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci vyžaduje jednoznačnejšie manažérske rozhodnutie, primerané zapojenie zamestnancov a správne štrukturovaný systém riadenia.

Manažérske rozhodnutie

Manažment by mal riadiť oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pomocou:

- stanovenia cieľov politik a opatrení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci
- poskytovania primeraných zdrojov na realizáciu politiky
- zapracovania otázok bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci do všetkých úrovni riadiacich funkcií a rozhodnutí
- konzultácií so zamestnancami
- monitorovania a posudzovania za účelom kontroly efektívnosti politiky a komplexnosti systému.

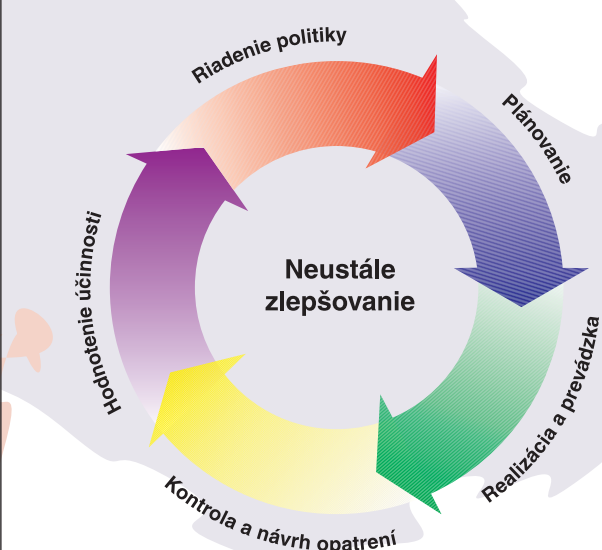
Manažérske rozhodnutie zahŕňa napríklad realizáciu rozhodnutí, diskusie o bezpečnosti na stretnutiach manažmentu, pravidelné návštevy na pracovisku a zapojenie sa do analýzy bezpečnosti.

Zapojenie zamestnancov

Konzultovanie týchto otázok so zamestnancami predstavuje dôležitú požiadavku. Využívanie ich znalostí zabezpečí, že budú riziká riadne identifikované že budú realizované uskutočniteľné riešenia. Dôležitú úlohu zohrávajú aj zástupcovia zamestnancov. Opatrenia v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci musia byť konzultované so zamestnancami, s ktorými je potrebné takisto prediskutovať pred zavedením novej technológie alebo výrobkov. Konzultácie so zamestnancami umožňujú presvedčiť sa o tom, že zamestnanci sú upovedomení dodržiavať postupy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ako aj zlepšenia v tejto oblasti.

Riadenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

Štrukturovaný prístup k riadeniu zabezpečí, aby boli riziká úplne vyhodnocované a aby boli zavádzané a dodržiavané bezpečné metódy práce. Pomocou pravidelných kontrol je možné overiť či sú tieto opatrenia vhodné. Typický model riadenia je popísaný nižšie.

Politika – definuje jasné odhodlanie, zodpovednosti a postupy pre organizáciu.

Plánovanie – identifikuje a hodnotí riziká vyplývajúce z pracovných činností, ako aj to, akým spôsobom je možné tieto riziká riadiť. Činnosti v procese plánovania zahŕňajú:

- hodnotenie rizika a identifikácia preventívnych opatrení
- identifikácia riadiacich postupov a organizácie
- potrebu na vykonávanie kontroly
- identifikáciu potrieb vzdelávania
- zabezpečenie, aby boli k dispozícii poznatky, zručnosti a znalosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Hodnotenie rizika zahŕňa:

- identifikácia rizík – čo by sa mohlo poškodiť?
- hodnotenie, kto a ako vážne môže byť poranený, vrátane ostatných zamestnancov, dodávateľov, verejnosti
- rozhodovanie o tom, aká je pravdepodobnosť, že sa to stane
- rozhodovanie o tom, ako je možné tieto riziká vylúčiť alebo eliminovať – je možné zlepšiť zariadenia, pracovné metódy alebo vzdelávanie?
- stanovenie priorit pre konanie na základe veľkosti rizika, počtu postihnutých atď.
- implementáciu kontrolných opatrení
- posúdenie, či sú kontrolné opatrenia účinné
- zapojenie formou konzultácií so zamestnancami do procesu a poskytovanie informácií o výsledkoch hodnotenia rizík.

Realizácia a prevádzka – zahŕňa realizáciu plánov v praxi. To môže znamenať zmeny v organizácii a v pracovných postupoch, zmeny pracovného prostredia, používaných zariadení a výrobkov; ako aj vzdelávanie pre manažment a personál a zlepšovanie komunikácie.

Vzdelávanie

Všetci zamestnanci musia pochopiť, ako môžu pracovať bezpečne. Preto by sa mali školenia zameriavať na to, aké riziká existujú, aké nasledujú ochranné opatrenia a aké sú postupy v prípade ohrozenia.

Školenia by mali byť relevantné a zrozumiteľné, a to aj pre zamestnancov, ktorí hovoria iným jazykom. Školenia by sa mali poskytovať pre nových zamestnancov ako aj pre existujúcich zamestnancov, ak dochádza k zmene pracovných postupov alebo pracovného náradia, spolu so zmenou práce, alebo ak sa zavádza nová technológia.

Kontroly a návrh opatrení – výkony musia byť sledované. Tieto kontrolné činnosti môžu mať formu reakcie (napr. pri využití záznamov o úrazoch) alebo môžu byť proaktívne (napr. spätná väzba od inšpektorov, auditorov alebo spätná väzba z dotazníkov vykonávaných medzi zamestnancami). **Výšetovania úrazov** by mali obsahovať identifikáciu okamžitých a základných príčin, vrátane manažérskych chýb. Cieľ spočíva v tom, aby sa zabezpečilo, že systémy a postupy sú funkčné a aby v prípade potreby boli prijaté nápravné opatrenia.

Manažérske hodnotenie a audit – umožňuje kontrolu celkovej výkonnosti riadiaceho systému. Mohlo dôjsť k zmene vonkajších pomerov alebo zavedeniu novej legislatívy. Uskutočnili sa pozitívne zmeny v podnikateľskej štruktúre, vývoji nových výrobkov alebo zavedenia novej technológie. Prehodnotenie úrazov by malo obsahovať aj prijatie ponaučenia na manažérskej úrovni. Na základe auditu je možné preveriť, či politika, organizácia a systémy v skutočnosti dosahujú správne výsledky.

Kontrolný zoznam

- Boli stanovené jasné postupy a zodpovednosti pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a pozná každý svoju zodpovednosť a zodpovednosti iných osôb?
- Viete, čo máte spraviť, aby ste dodržali legislatívu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci? Ak nie, poznáte kompetentnú osobu, ktorá Vám môže poradiť?
- Identifikovali ste hlavné riziká z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia a vykonali ste opatrenia za účelom ich vylúčenia alebo eliminovania?
- Sú Vaše pravidlá pre údržbu pracovného náradia primerané?
- Poskytli ste Vaším zamestnancom nevyhnutné osobné ochranné pracovné prostriedky s ohľadom na riziká, ktorým nie je možné predísť iným spôsobom? Vyškolili ste ich vo vzťahu k používaniu týchto osobných ochranných pracovných prostriedkov?
- Poskytli ste zamestnancom informácie o rizikách a vyškolili ste ich, ako bezpečne pracovať a ako postupovať v prípadoch ohrozenia?
- Konzultujete s Vašimi zamestnancami otázky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, vrátane zmien politiky, pracovných postupov a zariadení?
- Majú zamestnanci informácie o tom, ako nahlásovať nebezpečné podmienky a úrazy?
- Prijímate okamžité opatrenia za účelom vyšetrovania úrazov, takmer úrazov a nahlásených problémov?
- Kontrolujete pravidelne pracovisko a preverujete, či zamestnanci dodržiavajú bezpečné pracovné postupy?
- Máte systém na hodnotenie Vašej politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a Vašich pracovných postupov?

Ako získať viac informácií / Referencie

Viac informácií o dobrej praxi v oblasti bezpečnosti práce je možné získať na stránke agentúry <http://osha.eu.int>. Všetky publikácie agentúry je možné na tejto stránke získať zadarmo. 'Prevencia pracovných úrazov' je téma Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktorý pripravili členské krajiny v októbri 2001; viac informácií získate na internetovej stránke <http://osha.eu.int/ew2001/>. Stránka agentúry obsahuje odkazy na stránky členských krajín, kde nájdete informácie o národnej legislatíve a odporúčaniach:

<http://ie.osha.eu.int/> - Írsko

<http://uk.osha.eu.int/> - Spojené kráľovstvo.

(1) Accidents at work in the EU in 1996, Statistics in Focus, Theme 3 - 4/2000, Eurostat.

(2) Internetová stránka <http://europe.osha.eu.int/legislation/> poskytuje odkazy na legislatívu EU, podrobnosti o odporúčaniach pre malé a stredné podniky a hodnotení rizika, ako aj odkazy na stránky členských krajín, kde je možné nájsť národnú legislatívu, ktorá musí byť realizovaná v súlade s nariadeniami.

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Gran Via, 33, E-48009 Bilbao, Španielsko
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
Information@osha.eu.int